

Comparative study of internationalization of higher education curricula in a number of countries

Fatemeh Behjati Ardakani, Yarmohammadian Mohammad H.,
Ahmad Foroughi Abari, Kourosh Fathi Vajargah

¹Assistant Professor, Ardakan Branch, Azad University of Ardakan, Ardakan, Iran

²Associate Professor, Health Management & Economic Research Center, Isfahan
University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

³Assistant Professor, Khorasgan Branch, Azad University of Khorasgan, Isfahan, Iran

⁴Associate Professor, University of Shahid Beheshti, Tehran, Iran

Abstract

Today internationalization of higher education has been accompanied with issues such as rapid changes, rebuilding of programs, elimination of geographical borders, and access to the new information and technology. The aim of this article is to study and compare the efforts made by curriculum planners in different universities around the world for the internationalization of the higher education. This comparative – analytical study investigates different approaches for the internationalization of curriculum of the higher education (including strategies, programs, activities and methods of teaching and learning) in countries like the United States of America, Canada, Australia, and Japan. Findings include strategies, programs, activities for internationalization of higher education curriculum learning and teaching methods in each country. Comparison of four strategies of the United States, Canada, Australia, and Japan showed that internationalizing the curriculum and learning strategies by embedding international content into their existing curricula is their most important strategy and teacher and student exchange programs receive less attention. Today, the internationalization of local and national curricula is of great importance.

Key Words: Internationalization, higher education, curriculum educational systems, comparative study

مطالعه تطبیقی بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی آموزش عالی در چند کشور جهان

فاطمه بهجتی اردکانی^{*}، محمد حسین یارمحمدیان، احمد علی
فروغی ابری، کوروش فتحی واجارگاه

^۱استادیار گروه علوم تربیتی، واحد اردکان، دانشگاه آزاد اسلامی، اردکان، ایران
^۲دانشیار مرکز تحقیقات مدیریت و اقتصاد سلامت، دانشگاه علوم پزشکی، اصفهان، ایران
^۳استادیار گروه علوم تربیتی، واحد خوراسگان، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران
^۴دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

چکیده

امروزه بحث جهانی شدن در بخش آموزش عالی و نظام تعلیم و تربیت، مسائل جدیدی را مانند تغییرات سریع، بازسازی برنامه‌ها، از بین رفتن مرزهای جغرافیایی، در دسترس بودن اطلاعات و ساخت شکنی پدید آورده است. هدف اصلی و کانون توجه برنامه ریزان درسی در هنگام برخورد با مسائل فوق، اساساً طراحی اهداف و برنامه‌های آموزشی مطلوب و کار آمد بوده است. این پژوهش نوعی مطالعه تطبیقی - تحلیلی به منظور توصیف رویکردهای بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی آموزش عالی در کشورهای مختلف از جمله آمریکا، کانادا، استرالیا و ژاپن است. یافته‌های تحقیق شامل راهبردها، برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب برای بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی و روش‌های تدریس و یادگیری آموزش عالی در کشورهای مذکور است. مقایسه راهبردهای چهار کشور آمریکا، کانادا، استرالیا و ژاپن نشان داد که مهمترین راهبرد این کشورها بین‌المللی کردن برنامه درسی و یادگیری و الحاق محتوای بین‌المللی به برنامه‌های درسی موجود است و تغییر مکان فیزیکی استاد و دانشجو در قالب برنامه‌های مبادله کمتر مورد توجه می‌باشد. امروزه بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی بومی، ملی و محلی داخل هر کشور ارجحیت دارد.

واژگان کلیدی: بین‌المللی کردن، آموزش عالی، برنامه درسی، روش تدریس و یادگیری

مقدمه

در حوزه برنامه درسی، بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی به معنای فرایند تلفیق بعد بین‌المللی، بین فرهنگی و جهانی در اهداف، کارکردها و نحوه ارائه آموزش است. (Knight, 2003). در واقع تلاش برای بخشیدن وجهه‌ای بین‌المللی به برنامه‌های درسی سازمان‌ها و نهادهای آموزشی است.

به عبارت دیگر، بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی به معنای بین‌المللی کردن در منزل تعریف شده است که به موجب آن دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و حتی مدارس متوسطه و کالج‌ها در صدد تدارک فرصت‌های رشد و توسعه شخصی و حرفه‌ای به همه دانش‌آموزان و دانشجویان حاضر در صحنه اقتصاد جهانی هستند. فلسفه و طرز تلقی این مؤسسات آموزشی، نگرستن به تمام افراد جهان به عنوان شهروند جهانی است. فارغ از اختلافات مفهومی که در تعریف جهانی شدن و بین‌المللی شدن وجود دارد، این دو مفهوم در زمینه آموزش عالی دارای رابطه دیالکتیکی هستند و نمی‌توان در دنیا ی امروز مرز قاطعی میان آنها ترسیم کرد. به طور کلی، «بین‌المللی شدن» به مجموعه فعالیت‌های مربوط به گسترش همکاری‌ها و ارتباطات علمی و دانشگاهی بین‌المللی گفته می‌شود که هدف آن فراهم ساختن محیط آموزشی و پژوهشی در دانشگاه‌هاست که به گونه‌ای واقعی در ارتباط و همبسته با چشم اندازها و پیشرفت‌های جهانی باشد (فتحی، ۱۳۸۶).

بین‌المللی کردن آموزش عالی امروزه به عنوان یک راهبرد کارآمد برای مواجهه با نیازهای متنوع جامعه‌ی جهانی شده مطرح است. هر برنامه بین‌المللی باید با در عین جهانی شدن، ویژگی‌ها و انتظارات مناسب جامعه‌ی محلی و ملی را نیز منعکس کند. برنامه‌های درسی بین‌المللی در حقیقت مهمترین بعد یا رکن نظام‌های آموزش عالی بین‌المللی شده هستند. در این برنامه‌ها علاوه بر استفاده از رویکردها، شیوه‌ها و راهبردهای آموزشی مؤثر علمی در برنامه‌ها و دوره‌های آموزشی، از نظر محتوایی علاوه بر تحلیل و بررسی فرهنگ و دانش بومی به آموزش زبان، فرهنگ، تاریخ و تحلیل و ارزیابی ویژگی‌های سایر ملت‌ها و پرورش نیروی کار جهانی تکیه می‌شود (انجمن

دانشکده‌های ماتلو ۲۰۰۶، Motlow State Community College و گالیکان ۲۰۰۸، Galligan). بین‌المللی شدن آموزش عالی و گسترش مبادلات دانشگاهی باعث رشد اجتماعی دانشگاهیان می‌شود. زیرا دامنه تجربه اجتماعی و دانش فرهنگی دانشجویان و دانشگاهیان از ملت‌ها و فرهنگ‌های مختلف افزایش می‌یابد و باعث نوعی «جهش» در فرایند رشد آنها از نظر یادگیری، خلاقیت و نوآوری‌های گوناگون می‌گردد. کیلن در یک مطالعه درباره تأثیر تحصیل در خارج بر روی دانشجویان می‌نویسد: مواجهه با فرهنگ‌های دیگر باعث فراگیری دانش و تجاربی می‌شود که هرگز امکان تحصیل آن در وطن برای فرد وجود ندارد. عقاید قالبی فرد می‌شکند، تعصبات بیهوده تعدیل و چشم انداز گسترده‌تری از جامعه و فرد برای دانشجوی خارجی پدید می‌آید (نایت و دویت ۱۹۹۷، Knight, J and De. Wit).

بین‌المللی کردن، به مباحثی چون یادگیری و تدریس، آموزش، ارزیابی، توسعه حرفه‌ای، سنجش و کیفیت فارغ‌التحصیلان همچنین ارزش‌ها و فهم بین فرهنگی مربوط است و می‌تواند مستقیماً درون برنامه‌های آموزشی معمولی یا در سطح تحصیلات تکمیلی و یا دوره‌های تربیت پژوهشگر یا هیأت علمی لحاظ شود.

آنچه در دهه اخیر به نام بین‌المللی شدن رخ داده است، ضمن آن که ریشه در ذات ارتباطی علم دارد، پدیده تازه‌ای است که در پرتو شرایط جهانی و تکنولوژی‌های ارتباطی و «اقتصاد و صنعت علم» به وجود آمده است. در این دهه بسیاری از کشورها، مانند ژاپن و کشورهای اروپایی، با توجه به شرایط و امکانات موجود برای گسترش ارتباطات بین‌المللی علمی، سیاست «بین‌المللی کردن» آموزش عالی را در اولویت‌های سیاست علمی خود قرار داده‌اند (عطاران، ۱۳۸۲).

در یک طبقه بندی کلی می‌توان دلایل بین‌المللی کردن آموزش عالی را در سه زمینه سیاسی، اقتصادی و فرهنگی خلاصه کرد. از نظر سیاسی در جهان امروز، آموزش - به ویژه آموزش عالی - را بعد چهارم سیاست خارجی می‌دانند (ایرلای ۱۹۹۲، Air Lie). از نظر فرهنگی مهمترین هدف برای بین‌المللی شدن آموزش عالی گسترش ارزش‌ها و اصول مورد نظر فرهنگ ملی کشورها به

ضرورت سیاسی

دانشجویان اغلب به نیاز برای حساسیت بین فرهنگی و احترام به درک ملت‌های گوناگون اشاره دارند. ساختن ارزش‌ها، احترام به آزادی برای دیگر فرهنگ‌ها، ایده‌آلهایی از عدالت اجتماعی و حس مسؤولیت اجتماعی در تدریس، تحقیق و خدمات ضرورت دارد.

کلیفورد (Clifford) معتقد است که همه دانشجویان نیاز به تعلیم و تربیت شهروندی دارند. مایکل گیبل اشاره دارد که فرایند بین‌المللی سازی در اروپا، ابزاری توسعه یافته برای افزایش مبادله خارج از کشور، همکاری و پویایی در فرایندهای گوناگون از جمله آموزش عالی است. القای تدریجی حساسیت بین فرهنگی در دانشجویان و کارکنان به عنوان اصلی برجسته در این فرایند به شمار می‌رود.

ضرورت‌های اقتصادی مالی

در اروپا، افزایش تحرک کالا، خدمات و نیروی انسانی، داد و ستد نیروی کار مشترک کشورها و ۴۱ زبان ملی، مترادف با تحرک مردم در سطح افقی است. تجارت برنامه درسی یک مثال آشکار است که بین‌المللی سازی در کشورهای مختلف توسط نیازهای بازار کار انجام شده است (داشتن یک محصول برای هدیه به بازار). برای انجام تجارت جهانی، به دانشجویان فارغ‌التحصیل سه زبانه نیاز است. نسل آینده مدیران تجارت نیاز به تحرک و پویایی جهانی دارند و کارفرمایان، دانشجویان با تجربه‌های بین‌المللی را انتخاب می‌کنند.

دلایل علمی

بین‌المللی کردن همچنین یک ابزار است برای به چالش کشیدن تغییر در مفاهیم ثابت دانش و یادگیری و بنابراین ساختار دانش را در یک رشته درسی توسعه می‌دهد. دانش، بیشتر چند فرهنگی و بین رشته‌ای می‌شود و ارزش‌ها چند وجهی می‌گردد.

شریل بوند (Sheryl Bond) عضو هیأت علمی دانشکده تعلیم و تربیت دانشگاه کوئین، اشاره می‌کند که آن طور که فکر می‌کنیم چند فرهنگی نیستیم، ما با دانش مسلط سروکار داریم، اما هیچ یک از دانش‌ها نباید در همه زمان‌ها

عرصه بین‌المللی است (دویت، ۲۰۰۲) و از نظر اقتصادی آموزش عالی بین‌المللی هم در کوتاه مدت و هم مهمتر از آن در دراز مدت منبع مهم درآمدزایی دولت‌ها در عرصه اقتصاد بین‌المللی است (دلانگ و لیزوت ۱۹۹۹، Delong & Lizzot). به طور کلی، دانشگاه‌ها شاخص اصلی پیشرفت یک کشور به شمار می‌روند و موجبات رقابت پویای یک کشور را در منطقه و جهان فراهم می‌کنند. بنابراین، تقویت بُعد بین‌المللی در آموزش عالی، تقویت کشور در رقابت‌های منطقه‌ای و جهانی نیز هست (فاضلی، ۱۳۸۶). در این راستا هدف پژوهش حاضر بررسی و مقایسه راهبردها، برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب برای بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی و روش‌های تدریس و یادگیری آموزش عالی در کشورهای از جمله آمریکا، کانادا، استرالیا و ژاپن است.

با مروری بر تاریخچه پژوهش، دلایلی پیرامون بین‌المللی کردن در دانشگاه و نکاتی درباره وسعت و عمق نگرش‌ها و نیاز به کار فارغ‌التحصیلان در محیط جهانی روشن می‌شود. این دلایل عبارتند از: تقاضای دانشجویان، ضرورت سیاسی، ضرورت‌های اقتصادی، مالی و دلایل علمی. در ادامه به طور مختصر، به شرح هر یک از عوامل پرداخته می‌شود (انجمن دانشگاه‌ها و دانشکده‌های آمریکا ۲۰۰۶، American Association of Community Colleges).

تقاضای دانشجویان

ساختار ترکیبی چند فرهنگی دانشجویان دانشگاه‌های مختلف در دنیا، اعضای هیأت علمی را وادار می‌سازد تا راه‌های تدریس متفاوت تشخیص دهند، تا تنوع بین‌المللی را در کلاس مهار سازند و مشارکت دانشجویان بین‌المللی را پرورش دهند.

دانشجویان تقاضای برنامه‌های درسی وسیع‌تر دارند. آنها از اعضای هیأت علمی که دانشجویان بین‌المللی و دیگر دانشجویان را با تجربه‌های بین‌المللی در کلاس در اولویت قرار می‌دهند، استقبال می‌کنند.

مایکل گیبل (Michael Gaebel) مدیر برنامه در انجمن دانشگاه اروپا بیان کرد که دستورات و برنامه‌های بین‌المللی ملاک مهمی برای انتخاب مؤسسات و مطالعه برنامه‌ها هستند و دانشجویان اروپا این ملاک را به عنوان یک پیشرفت برای دوره‌های حرفه‌ای و علمی تلقی می‌کنند.

«قدردانی از اهمیت ساختن یک فرهنگ تساوی و تنوع در طرح بین‌المللی سازی و توانایی بین فرهنگی» است.

کی تونا (Kitona, 1997) اظهار می‌دارد که از نظر من بین‌المللی کردن به معنای ایجاد دوره‌های جدید نیست. بلکه بین‌المللی کردن به معنای آموزش از طریق برنامه‌های درسی است. چالش برنامه‌های درسی قرن آینده این است که تمام برنامه‌های اصل جامعیت، عمومیت و همبستگی را به رسمیت بشناسد.

کی تونا اظهار داشت که در آموزش برای جامعه جهانی سه اصل باید مد نظر قرار گیرد: کمک به دانشجویان که بفهمند که ما همه متفاوت هستیم، ما همه یکسان هستیم و ما همه به یکدیگر وابسته هستیم.

با عنایت به موارد فوق، در این مطالعه به بررسی انواع تئوری‌ها و مدل‌های بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی در دنیا و بررسی و مقایسه راهکارهای عملی و اجرایی موجود برای بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی پرداخته شده است.

روش پژوهش

در این تحقیق روش تطبیقی - تحلیلی مورد استفاده قرار گرفته است. بنابراین، اطلاعات از طریق موتورهای جستجوگر گوگل، یاهو، آلتا ویستا، گوگل اسکولار، فایند ارتیکل، منابع چاپی کتابخانه‌ای و الکترونیکی، مکاتبه به وسیله e-mail در کشورهای منتخب استخراج و جمع‌آوری شده است. همچنین از مؤسسات و پایگاه‌های مؤثر در بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی آموزش عالی در جهان از جمله انجمن بین‌المللی تعلیم و تربیت: NAFSA: Association of International Education، انجمن بین‌المللی روسای دانشگاه‌های جهان The International Association of University Presidents IAUP، آژانس تضمین کیفیت آموزش عالی INQAAHE Internationalization quality assurance agencies in higher education، انجمن بین‌المللی تعلیم و تربیت آمریکا (American Council on Education (ACE و انجمن بین‌المللی، بین فرهنگی تعلیم و تربیت آمریکا American Council on International and Intercultural Education برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است.

مسلط شود و ما برای درکی که بهترین خدمت را برای ما انجام دهد نیاز به چندین دانش داریم.

تری فولر (Terry fuller, 2009) در مقاله‌ای با عنوان بین‌المللی کردن برنامه درسی در مؤسسه تکنولوژی دانشگاه بریتیش کلمبیا (BCIT British Columbia Institute Technology) در کانادا اظهار می‌دارد که بین‌المللی کردن از طریق تنوع فراگیر، دید جهانی، فرصت‌های بین‌المللی برای فراگیران و ثبت نام دانشجویان بین‌المللی برای افزایش آگاهی جهانی و غنی‌سازی تجربیات یادگیری صورت می‌گیرد. بین‌المللی کردن نه تنها در مورد محتوا بلکه در مورد تنوع فرهنگی کلاس‌ها، محیط یادگیری چهره به چهره آنلاین انجام می‌شود.

کارن لاج (Karen Loch). طی یک بررسی طولی، روند بین‌المللی سازی سیستم‌های اطلاعاتی برنامه درسی را مورد مطالعه قرار داد. روش این تحقیق توصیفی - پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه صورت گرفت.

موضوعات پیشنهادی برای بین‌المللی سازی سیستم‌های اطلاعاتی مدارس شامل ارتباط جهانی (World wide telecommunication)، جریان اطلاعات فراملیتی (Transnational information flow)، راهبردهای جهانی استفاده از IT (Global strategic use of IT)، محاسبه چند زبانی (Multilingual computing)، خدمات جامع شبکه دیجیتالی (Integrated services Digital network)، تفاوت‌های تکنولوژی بین کشورها، استانداردهای بین‌المللی، مبادله اطلاعات الکترونیکی (Electronic Data interchange)، مدیریت منابع اطلاعاتی جهانی (Managing global information resources) سازمان‌های مجازی جهانی (Global virtual organizations) بودند.

کوتسانتونی (Koutsautoni, 2006) یک مطالعه جامع را در مورد چگونگی بین‌المللی سازی از لحاظ عملی و راهبردی انجام داد. و به طور عمیق وب سایت‌های ۱۳۳ دانشگاه و دانشکده را جستجو کرد. این پژوهش برای اکثریت وسیعی (۴۴/۵۱ درصد) از دانشجویان ثبت نام کننده بین‌المللی که تمرکز اصلی آن افزایش تجربه بین‌المللی دانشجویان بومی بود، انجام شد. راهبرد مورد نظر

فرایند تحلیل یافته‌ها

در این پژوهش ابتدا کشورهای فعال در زمینه بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی انتخاب و مقالات، سایت‌ها و انجمن‌های مرتبط با موضوع طبقه‌بندی شدند. در مرحله دوم با اضافه شدن متن‌ها و محتوا، مطالبی که ارتباط مستقیم با موضوع داشتند متناسب با هر طبقه‌بندی و متن قبلی در آن قرار گرفته یا در دسته‌بندی جدیدی شکل گرفتند. در مرحله سوم مرور کلی به عمل آمد که متن‌های انتخابی، متناسب با موضوع مورد مطالعه باشد. با بررسی به عمل آمده از طریق شمارش واژه‌های مربوط به موضوع در متن، حدود ۹۰ درصد از متن‌های انتخابی با موضوع مرتبط بود. در پایان تفسیر نتایج و جمع‌بندی صورت گرفت و خلاصه نتایج فعالیت کشورهای مختلف در قالب جداول و نمودارها خلاصه شد و مورد تجزیه و تحلیل و مقایسه قرار گرفت.

جامعه پژوهش شامل دانشگاه‌ها و نظام‌های آموزش عالی در کشورهایی که به بین‌المللی کردن آموزش عالی پرداختند، است.

روش نمونه‌گیری پژوهش به صورت نمونه‌گیری هدفمند (Purposive) از میان کشورهایی که در زمینه بین‌المللی ساختن برنامه‌های درسی آموزش عالی فعالیت کرده‌اند، انجام گرفت. مرور ادبیات و پیشینه تحقیق در دانشگاه‌های دنیا و مقایسه و تطبیق فعالیت‌های کشورهای مختلف نشان داد که کشورهای آمریکا، کانادا، استرالیا و ژاپن در زمینه موضوع مورد مطالعه یعنی بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی آموزش عالی تلاش بیشتری نمودند. از این رو، کشورهای مذکور به عنوان نمونه انتخاب شدند.

یافته‌های پژوهش

بین‌المللی سازی برنامه درسی آموزش عالی در آمریکا

الحاق محتوای بین‌المللی به برنامه‌های درسی

از نظر انجمن بین‌المللی، بین فرهنگی‌تعلیم و تربیت آمریکا، بهترین روش تعلیم و تربیت بین‌المللی درون برنامه‌های درسی موجود است که یادگیری دانشجویان را از طریق بالا بردن آگاهی و درک مسائل بین‌المللی از جمله آشنایی فرهنگ ملل دیگر ارتقا می‌دهد. به علاوه محتوای بین‌المللی برای دوره‌های موجود می‌تواند به انتقال مثبت

ارزش‌ها نگرش‌ها و شناخت دانشجویان از افراد نظام‌ها فرهنگ‌ها و ملل مختلف منجر شود. چنین فرصت‌هایی به دانشجویان اجازه می‌دهد که اختلاف جزئی از جایگاه فرهنگ خودشان و فرضیاتی که در محتوای جهانی بزرگتر اشغال شده را درک کنند (انجمن بین‌المللی بین فرهنگی آمریکا، ۲۰۰۶).

گرین (۲۰۰۵) اظهار می‌دارد که اکثریت دانشجویان به خارج از کشور نمی‌روند، اگر چه مؤسسات باید بکوشند تا دانشجویان را برای مطالعه خارج از کشور تحریک کنند. اما این حقیقت وجود دارد که دانشجویان باید مهارت‌ها و دانش بین‌المللی را در محوطه دانشگاه (پردیس) و به طور مقدماتی در کلاس به دست آورند. فرصت‌های یادگیری بین‌المللی مقدماتی شامل دوره‌هایی با موضوعات جهانی و بین‌المللی، یادگیری زبان‌های خارجی و ایجاد دوره‌هایی که به طور خاص بین‌المللی نیستند ولی روی موضوعات بین‌المللی یا جهانی تأکید دارند.

بنابراین هدف اصلی و عنوان کار چنین است: توسعه یادگیری دانشجویان از طریق چشم‌اندازهای متنوع فرهنگی برای اینکه دانشجویان را برای موقعیت در یک جامعه جهانی آماده کند. این امر به طور کامل به وسیله ایجاد تعلیم و تربیت بین‌المللی درون برنامه‌های درسی موجود تحقق می‌یابد.

در تحقیقی که توسط هایوارد (۲۰۰۰) انجام شد، بیان شد که چون اکثریت دانشجویان آمریکایی در خارج تحصیل نمی‌کنند و بسیاری از این دانشجویان نزدیک دانشگاه هستند و رفت و آمد روزانه به دانشگاه دارند و برخی خانواده و تعدادی شغل دارند که به آنها اجازه نمی‌دهد در حوادث و مباحث دانشگاه شرکت کنند، پس مکان اصلی برای آموزش جهانی کلاس درس است. حتی برای آن دسته از دانشجویان که در خارج تحصیل می‌کنند یا در مباحث و فعالیت‌های دانشگاهی شرکت می‌کنند، برنامه درسی هنوز پایه و اساس آموزش کالج‌ها است.

بنابراین، بین‌المللی کردن برنامه درسی، که از جنبه‌های جدا نشدنی بین‌المللی، بین فرهنگی و جهانی در برنامه‌ها و دوره‌های آموزشی است، راهبردی کلیدی برای یادگیری دانشجویان در مورد دیگر ملل، زبان آنها، فرهنگ، تاریخچه

همچنین برنامه درسی با سرفصل تربیت فارغ التحصیلان آگاه و خردمند متعلق به حوزه اعضای هیأت علمی است و بین‌المللی کردن برنامه درسی نمی‌تواند بدون حمایت کامل آنها انجام شود. بنابراین از لحاظ حساسیت، حمایت اعضای هیأت علمی مهم است. نظارت بر تجربیات بین‌المللی اعضای هیأت علمی در این زمینه راهکار مناسبی است. جذب اعضای هیأت علمی کانادایی و بین‌المللی که توانایی زبان و تجربه بین‌المللی دارند، یک سرمایه با ارزش در هر دانشگاهی است. بنابراین دانشگاه‌ها ممکن است فرصت‌ها را برای رفتن آنان به خارج از کشور افزایش دهند. تشکیل کارگاه‌های فشرده برای اعضای هیأت علمی نیز روش مناسبی است. شرکت کنندگان در کارگاه‌ها می‌توانند در زمینه مسائل بین‌المللی بحث کنند و به معرفی ابزارهای نوین تدریس بپردازند. مانند: انتخاب مطالعه موردی، سناریو حل مسأله، فناوری مبتنی بر وب، ویدئو کنفرانس‌ها و روش‌های مقایسه‌ای که به دانشجویان برای توسعه مهارت‌های ضروری برای تجزیه و تحلیل ارزیابی و حل مشکل در محیط جهانی فرصت می‌دهد. راه حل مناسب دیگر کمک هزینه تدریس و تهیه کمک هزینه پژوهشی برای اعضای هیأت علمی است.

بین‌المللی کردن برنامه درسی فرایند تدریس را به شکل مناسب‌تری برای دانشجویان بین‌المللی در محیط دانشگاه فراهم می‌کند و مسیری را برای دانشجویان کانادایی فراهم می‌کند تا دید و مهارت‌های جهانی را در کشورشان وسعت بخشند. به ویژه فراهم شدن این امکان برای دانشجویانی که فرصت مطالعه خارج از کشور را ندارند، مهم است. بنابراین نظارت بر تجربه دانشجویان برای تسهیل یادگیری بین فرهنگی و بین‌المللی در دانشگاه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. قراردادن یادگیری بین فرهنگی و بین‌المللی در برنامه‌های علمی در این رابطه یک فعالیت خوب به شمار می‌رود. این امر می‌تواند از طریق مشارکت کارگاهی صورت گیرد. شرکت کنندگان کارگاه روش‌های یادگیری فعال از طریق تکلیف و تمرین را اجرا می‌کنند و از ابزارهای تدریس تعاملی که دانش بین فرهنگی، مهارت‌ها، نگرش‌ها و چشم‌انداز مورد انتظار از یک دانشجوی با صلاحیت جهانی را توسعه می‌دهد، استفاده می‌کنند.

و سوابق جهانی است (انجمن دانشکده‌های ماتلو، ۲۰۰۶). راهبردها، برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب برای الحاق محتوای بین‌المللی به برنامه‌های درسی در آمریکا به طور خلاصه در جدول شماره ۱ بیان شده است.

بین‌المللی سازی برنامه درسی دانشکده‌ها و دانشگاه‌های کانادا (The Association of university and colleges of Canada (AUCC

تربیت فارغ التحصیلان جهانی

از زمانی که انجمن دانشگاه‌ها و دانشکده‌های کانادا (AUCC) بررسی در موضوع بین‌المللی کردن را آغاز کردند، دلیل و توجیه اصلی آنها آماده سازی فارغ التحصیلان آگاه بود. بنابراین طبیعی است که یکی از ابعاد بین‌المللی‌سازی در برنامه درسی و فرایند تدریس/ یادگیری یک اولویت راهبردی سازمانی است.

بین‌المللی سازی برنامه درسی ابزاری را برای دانشجویان کانادایی فراهم می‌کند تا مهارت‌ها و چشم‌اندازهای جهانی را توسعه دهند. همچنین فرایند تدریس، یادگیری را بیشتر در ارتباط با دانشجویان بین‌المللی در فضای دانشگاه قرار می‌دهد (انجمن دانشگاه‌ها و دانشکده‌های کانادا، ۲۰۰۰).

از آنجایی که یادگیری زبان‌ها کلید فهم دیگر فرهنگ‌ها و بینش جهانی بی‌همتا است، بنابراین یک روش ویژه برای توسعه تفکر حساسیت بین فرهنگی است. دانشگاه‌ها باید یک زبان دوم را برای اولین درجه فارغ التحصیلی در نظر گیرند. شوبرت (Schubert, 2009) عضو هیأت علمی و مدیر تدریس انگلیسی در دانشگاه یورک (York) بیان می‌کند که آموزش زبان، یک مهارت با ارزش برای استخدام در بسیاری از بخش‌ها است و به شهروندان و مراجعان چند فرهنگی در کشور خدمت می‌کند. شریک شدن با دیگر مؤسسات برای تدریس زبان‌ها نیز می‌تواند در این زمینه راه حلی مناسب باشد. به این شکل که دانشجویان را به دانشگاه‌هایی که دارای دانشجویان بین‌المللی هستند، اعزام نمود تا از فرصت‌های مناسب در این زمینه استفاده نمایند (AUCC, 2000).

درسی با منابع خاص در زمینه بین‌المللی سازی، مرور برنامه‌ها و دوره‌ها و نظارت هدف از این طرح ارائه جریان خطی شکل، انعطاف‌پذیر، تلفیق عمودی برنامه درسی با منابع خاص می‌شود.

ارزیابی و سنجش به طور خاص به بین‌المللی سازی مربوط است. یک سیستم برای ارزیابی دوره‌ها و برنامه‌ها تدوین شده است که اطلاعات را جمع‌آوری می‌کند. این سیستم اطلاعات جمع‌آوری شده را مقایسه الگوسازی می‌کند و در نهایت گزارش می‌دهد. برخی از سؤالاتی که در آن مطرح می‌شود عبارتند از:

- آیا آموزش بین فرهنگی برای استادان وجود دارد؟

- آیا فعالیت‌ها یا برنامه‌های مناسب بین‌المللی برای ارائه به دانشجویان وجود دارد؟

آیا فرصت‌هایی برای بین‌المللی کردن همکاری در تدریس و تحقیق وجود دارد؟

- آیا موافقت‌نامه‌های پیمانی بین انجمن دانشگاه‌های استرالیا و دیگر مؤسسات شریک یا آژانس‌ها وجود دارد؟ (بل، ۲۰۰۸). بهترین موارد برای نظارت مربوط است به ارتقای فهم بین فرهنگی از طریق آموزش برنامه‌هایی برای استادان و دانشجویان، اطمینان از قدرت تحمل فرهنگی (Tolerance)، استفاده از دانشجویان بین‌المللی به عنوان یک منبع (Reference).

بین‌المللی کردن یادگیری از زیر مجموعه‌هایی شامل وظایف زیر تشکیل شده است:

تدوین چارچوب بین‌المللی سازی برنامه درسی در سطح دوره‌ها و برنامه‌ها، انجام ارزیابی از دیگر دانشگاه‌ها، تهیه یک مجموعه از بین‌المللی سازی برنامه درسی با نمونه‌هایی از هر دانشکده، نمونه‌هایی از دانشگاه‌های دیگر و تدوین وبسایت‌ها، توسعه راهنماهایی برای به نمایش گذاشتن، مرور و ارزیابی در سطح دوره، توسعه برنامه‌های حرفه‌ای شامل کارگاه‌ها در زمینه آگاهی فرهنگی (دلوین ۲۰۰۶، Delvin). راهبردها، برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب برای برنامه درسی بومی جهانی شده در استرالیا به طور خلاصه در جدول شماره ۱ بیان شده است.

بین‌المللی کردن برنامه درسی دانشگاه ژاپن

حرکت از بین‌المللی سازی سنتی

افزایش یادگیری مطالعه خارج از کشور نیز یک راهکار مفید است. زیرا در مبادله، دانشجویان محتوای بیشتری را می‌آموزند. آنها روش‌های مختلف یادگیری را فرا می‌گیرند و تجربه بخش دیگری از جهان در تجربیات آنان منعکس می‌شود. دانشجویان آگاهند که تجربه آنها در بازگشت به کلاس، کامل خواهد بود (AUCC, 2000). راهبردها، برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب برای تربیت فارغ‌التحصیلان جهانی در کانادا به طور خلاصه در جدول شماره ۱ بیان شده است.

بین‌المللی سازی برنامه درسی استرالیا

برنامه درسی بومی جهانی شده

ارتباط بین بین‌المللی کردن و بومی ماندن برنامه درسی در استرالیا از این اصول پیروی می‌کند که بین‌المللی کردن یک عبارت و پاسخ به جهانی سازی است، هر برنامه بین‌المللی باید با برنامه مناسب محلی تلفیق شود و بین‌المللی کردن باید محلی، جهانی باشد (گالیکان، ۲۰۰۸). بین‌المللی کردن، به مسائل یادگیری و تدریس، آموزش، ارزیابی، توسعه حرفه‌ای، سنجش و کیفیت فارغ‌التحصیلان و همچنین ارزش‌ها و فهم بین فرهنگی مربوط است و می‌تواند مستقیماً درون طرح‌های برنامه دانشکده یا از طریق مهارت‌های فارغ‌التحصیلی از جمله سواد فرهنگی انجام شود. صلاحیت‌های استادان نیز مانند صلاحیت نیروی کار باید از نظر جهانی مورد توجه قرار گیرد.

توانایی دانشجویان با ایجاد رشته درسی مبتنی بر تئوری و عمل و کار در زمینه فرهنگی و جهانی متنوع، مرتبط است. برای تحقق این امر الگویی برای قرار دادن کیفیت فارغ‌التحصیلان درون برنامه درسی (شامل شهروند جهانی و سواد فرهنگی) مورد نیاز است. مهارت و سواد فرهنگی در دانشگاه می‌تواند در سطوح دوره‌ها و برنامه‌ها اجرا شود. اهداف زیر برای تدوین فرصت‌هایی برای دانشجویان مؤثر است:

- فهم زمینه‌های محلی و ملی مانند زمینه چند فرهنگی و بومی، فهم زمینه‌های بین‌المللی متنوع، توانایی کار با گروه‌های متنوع، فرهنگ‌ها، افراد و ارزش‌های مختلف، انجام تغییراتی در طرح تدریس و یادگیری شامل انعطاف‌پذیر بودن برنامه‌های درسی، تلفیق عمودی برنامه

از کشور تهیه می‌شود، در بر می‌گیرد. همچنین روی برنامه درسی فراملیتی یا خارج از کشور تمرکز می‌شود (شکل شماره ۱).

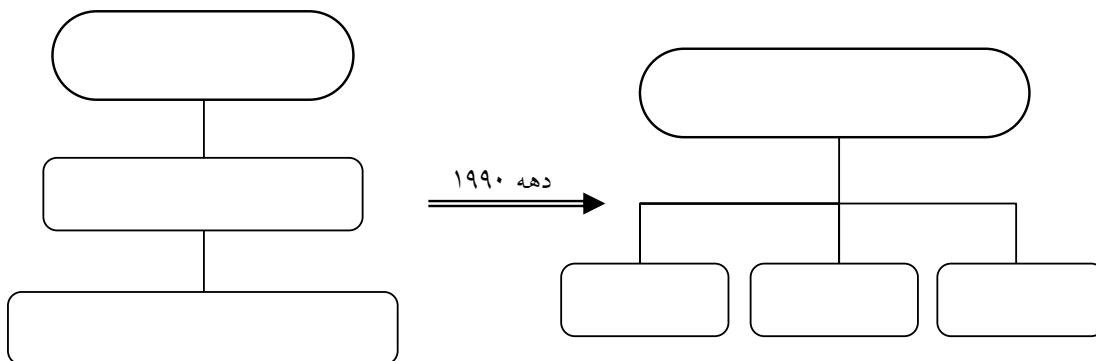
۱ - تحرک برنامه

برنامه‌های دانشجویان بین‌المللی می‌تواند به دو نوع اصلی تقسیم شود و هر کدام دوباره به دو گروه مناسب تقسیم می‌گردد (شکل شماره ۲) (همان منبع، ۲۰۰۰).

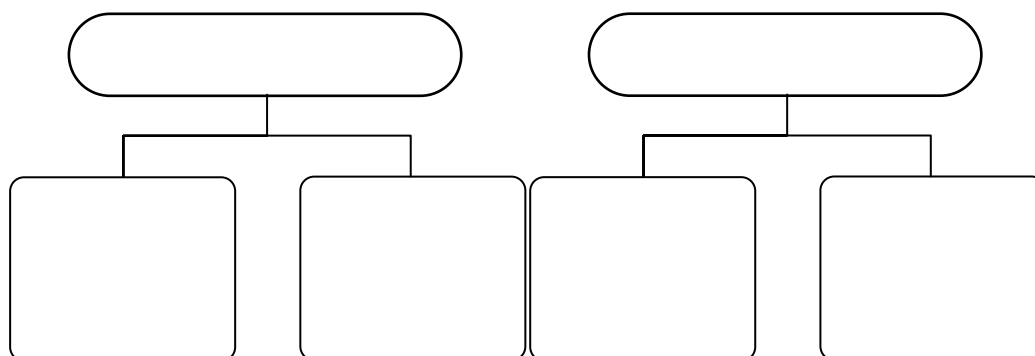
بین‌المللی کردن برنامه درسی دانشگاه می‌تواند به عنوان فرایند طراحی و اجرای برنامه‌های مختلف در همه سطوح و انواع برنامه‌هایی که محتوای بین‌المللی یا عنوان مؤسسات آموزش عالی دارند، مورد توجه قرار گیرد (هانگ، ۲۰۰۷).

بین‌المللی کردن برنامه درسی در مؤسسات کشور ژاپن، همه انواع برنامه درسی را که برای دانشجویان داخل و خارج

شکل ۱ - تغییر در بین‌المللی کردن آموزش عالی

شکل ۲ - برنامه درسی برای دانشجویان بین‌المللی

برنامه درسی برای دانشجویان بین‌المللی برنامه‌های آموزش ژاپنی

۱- برای قبل از ورود دانشجویان بین‌المللی.

۲- برای بعد از ورود دانشجویان بین‌المللی.

به طور طبیعی این برنامه‌های زبان در دانشگاه‌های ملی مستقیماً برای دانشجویان دوره لیسانس به مدت ۶ ماه طول می‌کشد. طول دوره‌های زبان در دانشگاه‌های خصوصی و دانشکده‌های کوچکتر، معمولاً یک سال به طول می‌انجامد (شکل شماره ۳) (برگرفته از سایت www.hiroshima-u.ac.jp).

۲- تحرک موسسه

از سال ۲۰۰۲ تا ۱۹۹۸، دانشکده‌هایی با موضوعات بین‌المللی و عناوینی مبنی بر ارتباطات بین فرهنگی در ۱۶ مؤسسه خصوصی تأسیس شد. بین‌المللی کردن برنامه‌های درسی اغلب از طریق توسعه برنامه‌های جدید یا وسعت بخشیدن به حوزه‌های موضوعی سنتی با یک رویکرد مقایسه‌ای و بین‌المللی در دانشکده‌های موجود اجرا می‌شود.

در سال‌های اخیر تعدادی از برنامه‌های تدریس انگلیسی که برای همه دانشجویان در مؤسسات ملی و خصوصی تهیه شده، قابل توجه است.

با این وجود هنوز مباحث زیادی برای قابل قبول نمودن و مطلوبیت برنامه‌های درسی دانشگاه‌های خارج از کشور وجود دارد.

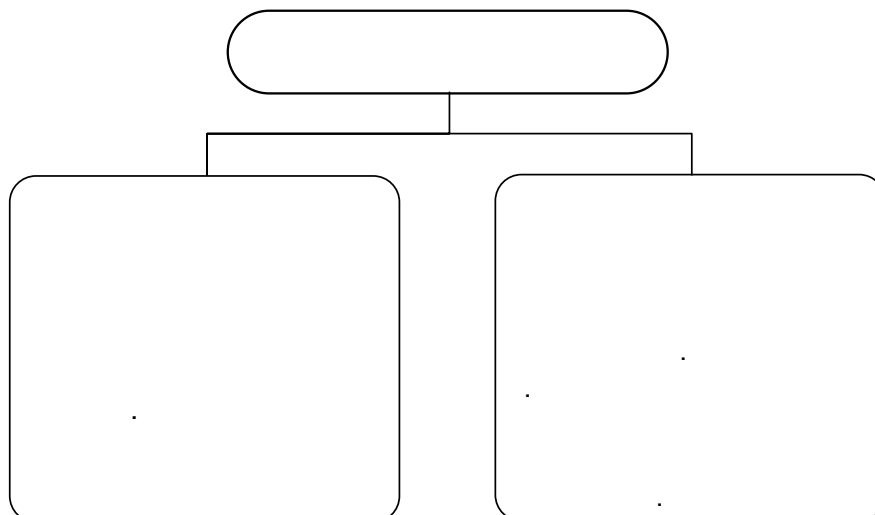
در سال‌های اخیر تعدادی از برنامه‌های تدریس انگلیسی که برای همه دانشجویان در مؤسسات ملی و خصوصی تهیه شده، قابل توجه است.

توجه زیادی به اجرای برنامه‌های تعلیم و تربیت برون مرزی شده است. برخی مؤسسات حتی برای انتقال برنامه‌های حرفه‌ای اعطای درجات در سطوح لیسانس مانند برنامه‌های مدارک دوگانه در کشورهای شریک نیز تلاش می‌کنند (تاکدا، ۱۹۹۹).

۳- تدریس آنلاین

همکاری و مباحثه آنلاین در محتوای برنامه درسی، به منظور انتقال از الگوی رفتار سنتی برای یک الگوی سودمند یادگیری که فراگیر یادگیری را از طریق درگیری و تعامل بیشتر و کشف فرایندها کسب می‌کند، با اهمیت است. در ساخت راهبردها برای پرورش آگاهی‌های بین‌المللی و پیشرفت سطوح خبرگی، ICT بین‌المللی و همکاری آنلاین ممکن است یک نقش تعیین کننده داشته باشد. و راهبردهای یادگیری بر اساس یادگیری مسأله محور و تجربی برای دانشجویان و اعضای هیأت علمی محلی و بین‌المللی جالب توجه باشد. بنابراین، تجربه آنلاین ابزاری برای ایجاد پل روی شکاف خبرگی (مهارت) بین‌المللی به منظور توسعه صلاحیت بین‌المللی به شمار می‌رود. هدف اصلی در این بخش، حمایت از تجربه مشارکتی آنلاین از طریق تقسیم تجربه و روش مناسب است.

شکل ۳- برنامه‌های آموزش انگلیسی

جدول ۱ - مقایسه بین‌المللی سازی برنامه درسی آموزش عالی در کشورهای منتخب

سال	نام کشور	هدف	برنامه‌ها	فعالیت‌ها
۲۰۰۷	آمریکا	الحاق محتوای بین‌المللی به برنامه‌های درسی	- برنامه‌های آموزش مباحث چند فرهنگی، مطالعات فرهنگی و قومی برنامه‌های آموزش زبان. گردهمایی و کنفرانس‌های بین‌المللی، کشوری و محلی. استخدام اعضای هیأت علمی بین‌المللی. مطابقت محتوای کتاب‌ها با محتوای بین‌المللی.	تشکیل کارگاه‌های آموزشی برای استادان و اعضای هیأت علمی تعیین سرفصل برنامه‌های درسی با عناوین درک تاریخچه جوامع، محیط‌های فیزیکی و جغرافیایی آنها، ارزش‌ها، مؤسسات، زبان و سنت‌های فرهنگ آن جوامع، درک رابطه جامعه جهانی مدرن مانند در روابط فرهنگی، قانونی، سیاسی و اقتصادی با دیگر ملل، درک جنبه‌های متنوع فرهنگ در مورد مشکلات بشر و دانستن نقش فرهنگ در شکل‌گیری آن جنبه‌ها و دیدگاه‌ها.
۲۰۰۹	کانادا	تربیت فارغ‌التحصیلان جهانی	شریک شدن با دیگر مؤسسات برای تدریس زبان‌ها نظارت بر تجربیات بین‌المللی اعضای هیأت علمی قراردادن یادگیری بین فرهنگی و بین‌المللی در برنامه‌های علمی	جذب اعضای هیأت علمی کانادایی و بین‌المللی که توانایی زبان و تجربه بین‌المللی دارند حمایت از توسعه حرفه‌ای اعضای هیأت علمی تشکیل کارگاه‌ها در زمینه مسائل بین‌المللی تأمین کمک هزینه تدریس و کمک هزینه پژوهشی برای اعضای هیأت علمی معرفی ابزارهای نوین تدریس برای مثال انتخاب مطالعه موردی، سناریو حل مسئله، فناوری مبتنی بر وب، ویدئو کنفرانس‌ها در زمینه مسائل بین‌المللی
۲۰۰۸	استرالیا	برنامه درسی بومی جهانی شده	ارزیابی سالانه دوره‌ها و برنامه‌ها در زمینه بین‌المللی سازی ارتقای فهم بین فرهنگی از طریق آموزش برنامه‌هایی برای استادان و دانشجویان. تشویق استفاده از دانشجویان بین‌المللی به عنوان یک منبع تدوین چارچوب بین‌المللی سازی برنامه درسی در سطح دوره‌ها و برنامه‌ها. انجام ارزیابی از دیگر دانشگاه‌ها برای دریافت راهکار	کار با گروه‌های متنوع، فرهنگ‌ها، افراد و ارزش‌های مختلف. بین‌المللی کردن دانشجویان در فضای دانشگاه و از طریق آموزش از راه دور تهیه یک مجموعه از بین‌المللی سازی برنامه درسی با نمونه‌هایی از هر دانشکده، نمونه‌هایی از دانشگاه‌های دیگر و تدوین وب‌سایت‌ها. توسعه راهنماهایی برای به نمایش گذاشتن، مرور و ارزیابی در سطح دوره. توسعه برنامه‌های حرفه‌ای شامل کارگاه‌ها در زمینه آگاهی فرهنگی
۲۰۰۸	ژاپن	حرکت از بین‌المللی سازی سنتی	برنامه‌های آموزش ژاپنی برنامه‌های تدریس زبان انگلیسی برنامه‌های مبادله‌ی کوتاه مدت برنامه‌های اعطای مدرک برنامه‌های آموزش قبل و بعد از ورود دانشجویان بین‌المللی	اعطای درجات در سطوح لیسانس مانند برنامه‌های مدارک دوگانه و هماهنگی با کشورهای شریک در این زمینه استفاده از تجربه آنلاین

بحث و نتیجه‌گیری

مقایسه راهبردهای چهار کشور آمریکا، کانادا، استرالیا و ژاپن نشان داد که مهمترین راهبرد این کشورها بین‌المللی کردن برنامه درسی و یادگیری و الحاق محتوای بین‌المللی به برنامه‌های درسی موجود است و تغییر مکان فیزیکی استاد و دانشجو در قالب برنامه‌های مبادله کمتر مورد توجه است. امروزه بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی بومی، ملی و محلی داخل هر کشور برتری دارد. تحلیل نتایج راهبرد هر کشور نشان دهنده آن است که برای تحقق این هدف باید فعالیت‌ها و برنامه‌های چند فرهنگی، برنامه‌های آموزش زبان، مطالعات فرهنگ و قومی، گردهمایی و کنفرانس‌های بین‌المللی، کشوری و محلی، فراهم کردن امکان توسعه حرفه‌ای اعضای هیأت علمی و دانشجویان برای بین‌المللی کردن برنامه درسی مورد توجه قرار گیرند.

همچنین با مقایسه برنامه‌ها و فعالیت‌های کشورهای مشخص شد که بین‌المللی ساختن برنامه‌های درسی شامل اضافه کردن موضوعات بین‌المللی مثل تربیت شهروند جهانی، فعالیت در زمینه فرهنگی و جهانی متنوع، مطالعات زنان، مطالعات قومی، تجارت بین‌المللی، اخبار و ارتباطات الکترونیکی به برنامه‌های درسی است. همچنین ایجاد دوره یا رشته‌های خاص مانند رشته‌های بین رشته‌ای در صلح جهانی، حقوق بشر، ایجاد رشته‌های فرهنگی و چند فرهنگی، تقویت فناوری اطلاعات و ارتباطات به منظور تماس‌های بین‌المللی، تشکیل دوره‌های درسی فشرده و کوتاه مدت برای استادان خارجی، تدوین دوره‌های تحصیل مشترک، ایجاد برنامه‌های مدرک دوگانه (مشترک)، برنامه‌های آموزش زبان مثل تعلیم و تربیت دو زبانه، آموزش انگلیسی به عنوان زبان دوم از جمله برنامه‌ها و فعالیت‌های مفید و مناسب برای بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی به شمار می‌رود.

بنابراین با توجه به اینکه کشورهای مورد مطالعه از جمله کشورهای پیش‌قدم و موفق در بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی آموزش عالی بوده‌اند، می‌توان از راهبردها، برنامه‌ها، فعالیت‌ها و راهکارهای آنها به منظور ارائه مدلی مناسب برای بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی دیگر

کشورها از جمله ایران نیز الگو گرفت. یک برنامه درسی بین‌المللی شده زمانی به یک ابزار قابل اجرا و عملی تبدیل می‌شود که امنیت برنامه‌های درسی محلی را تأمین نماید، دانشجویان را برای یک بازار کار جهانی آماده کند، شهروندان فعال سیاسی را که تمایل به دموکراسی مبتنی بر مشارکت مردم دارند، برانگیزد و مهارت‌های شنود و حل مسأله را که برای ایجاد هارمونی چند فرهنگی ضروری است افزایش داده، ارتقا بخشد. از لحاظ آموزشی، آماده نکردن دانشجویان برای زندگی، کار و تجارت در امور جهانی قابل توجیه نیست. اما مهمتر از آن این است که دانشگاه وسیله‌ای فراهم سازد تا دانشجویان سواد بین‌المللی را به دست آورند.

پیشنهادات

بر اساس نتایج پژوهش و اهمیت بین‌المللی ساختن برنامه‌های درسی آموزش عالی:

برای تجدید زیرساخت نظام آموزش عالی، گامی در جهت بین‌المللی کردن برداشته شود. همچنین پیشنهاد می‌گردد که برنامه‌های مناسب جهت بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی آموزش عالی شامل پیش بینی و فراهم کردن پروژه‌های پژوهشی مشترک، مدارک تحصیلی و فارغ التحصیلی مشترک میان دو کشور یا بیشتر در دوره‌های تحصیلی مشترک، مبادلات دانشجویی جهت مطالعه خارج از کشور، تشکیل کلاس‌های آموزش زبان‌های خارجی برای دانشجویان و اعضای هیأت علمی به صورت دروس اختیاری، در دسترس قرار دادن فناوری اطلاعات و تصویب کنفرانس و نشست‌های مجازی هیأت علمی و دانشجویان با هم‌تاهای بین‌المللی، تهیه الگوهای آموزشی برای تهیه محتوای آنلاین، پرورش همکاری آموزش بین‌المللی مجازی با استفاده از استادان شبکه‌ای، تزریق موضوعات بین‌المللی در دروس توسط گروه‌های آموزشی، ایجاد دوره‌هایی با موضوعات بین‌المللی مانند مدیریت بین‌المللی، حقوق بین‌المللی، تجارت بین‌المللی، ارتباطات بین‌المللی - بین‌فرهنگی، برگزاری همایش‌ها و کنگره‌های بین‌المللی به منظور آماده سازی و زمینه سازی ذهنی واعطای جایزه و تشویق برای دانشگاه‌های بین‌المللی شده، مورد توجه جدی قرار گیرد.

منابع

American Council on Education. (2007). The Maricopa Community Colleges. Retrieved January 1, 2007 from <http://www.acenet.edu/AM/Template.cfm?Section=Search&template=/CM/HTMLDisplay.cfm&ContentID=16102>

American Council on International and Intercultural Education & the Stanley Foundation. (1994). Building the global community: The next step [Electronic version]. Retrieved March 20, 2006, from <http://www.aciie.org/Airlie%20I.pdf>

American Council on International Education & The Stanley Foundation. (1996). Educating for the global community: A framework for community colleges [Electronic version]. Retrieved March 30, 2006, from <http://www.aciie.org/Airlie%20II.pdf>

American Council on International Intercultural Education. (2006). National/state/regional global education consortia. Retrieved July 24, 2006, from <http://www.aciie.org/consortia.htm>

American Council on International Intercultural Education. (2007). ACIIE and CCD to merge, effective January 1, 2007. Retrieved January 1, 2007, from <http://www.aciie.org/merger.htm> Boyer, E. (2005). Academic groups urge the White House to strengthen international education. Chronicle of Higher Education. Retrieved April 7, 2006 from <http://chronicle.com/weekly/v52/i30/30a04701.htm>

Association of universities and colleges of Canada (AUCC). (2000). Report on Internationalization at Canadian universities, P.47.

Bell, M.E. (2008). Internationalization of the curriculum in higher education through study a bread and global Learning. PHD thesis. The University of Wollongong.

De wit, H. (2002). Internationalization of higher education in the united states of America and Europe and the united states. Amsterdam: European Association for International Education

Delvin. M (2008). An international and interdisciplinary approach To curriculum: The Melbourne model. Center for The Study of Higher

عطاران، محمد (۱۳۸۲). جهانی شدن، فناوری اطلاعات (IT) و تعلیم و تربیت، تهران، مؤسسه آفتاب مهر با همکاری انتشارات دیتا.

فاضلی، نعمت ... (۱۳۸۶)، جهانی شدن و آموزش عالی، نگاهی به روند جهانی در تحولات آموزش عالی و وضعیت آموزش عالی در ایران.

فتحی واجارگاه، ک. (۱۳۸۶)، برنامه درسی به سوی هویت‌های جدید، انتشارات

Air. Lie. (1992). The Internationalization of higher education: Motivations and realities. The NEA1992 Almanace of Higher Education.

American Association of Community Colleges & Association of Community College Trustees. (2006). Building the global community: Joint statement on the role of community colleges in international education. Retrieved January 15, 2007, from http://www.aacc.nche.edu/Content/NavigationMenu/ResourceCenter/Services/International/AACCACCT_Joint_Statement.pdf

American Association of Community Colleges. (2001). AACC position statement on international education. Retrieved March 15, 2006, from http://www.aacc.nche.edu/Content/NavigationMenu/ResourceCenter/Services/International/AACC_Policy_Statement_on_International_Education.htm

American council on Education (ACE). (2005). The unifying voice for higher education, comprehensive Institution san francisco state university, Available from www.sfsu.edu/

American Council on Education. (2002). Beyond September 11: A comprehensive national policy on international education. Washington, D.C.: Author .

American Council on Education. (2007). Strategies for internationalizing the curriculum (bibliography). Retrieved January 15, 2007, from <http://www.acenet.edu/AM/PrinterTemplate.cfm?Section=Search&template=/CM/HTMLDisplay.cfm&contentID=9354>

Knight, J. (2003). Comparative international and development education center Ontario institute for studies in education, University of Toronto. Canada, Internationalization Developing An Institutional Self-Portrait Reading for Eotu Project.

Knight. J. (2003). Internationalization of higher education practices and priorities. International Association of Universities. (IAU survey Report.)

Koutsautoni, T. (2006). Best practice guidelines for internationalizing the curriculum [Electronic version]. Douglas College for the Province of British Columbia

Loch.K.D (2007).A Longitudinal Assessment of trends Toward. Internationalization of the information systems curriculum Journal of Education for MIS, Volume 5, No 1.

Mayring.ph(2000). Qualitative Content Analysis.Forum Social Qualitative research. Volum1.n 2 .Art 20. June 2000.

Motlow State Community College. (2006). Mission statement. Retrieved December 31, 2006 from <http://www.msc.edu/mission.html>

Motlow State Community College. (2006). Strategic planning-objectives-goals. Retrieved December 31, 2006 from <http://www.msc.edu/research/Sp/STRATEGIC%20PLAN%20FOR%20WEB.htm>

Motlow state community college's quality enhancement Plan (QEP) (2007). Internationalizing The Curriculum Improving Learning Through Internationalization Education Preparing Student for Success in a Global society.

Takeda. L. (1999). The role of the university in global competence building and is it possible to unify individualistic ambitions and global awareness? The Role of The University in global Competence Building: International Seminar, Aalborg University.

Education The University of Melbourne Australia, U21 Conference Glasgow, Scotland February 21-22.

Dlong A & Lizzot, D (1999) Changing higher education curricula for a global and world, Higher Education in Europe Multi cultural, Vol. xxv, No.1.

Fuller. T (2009). Internationalization of the curriculum at BCIT, Report by Terry fuller, LTC October 2009.

Galligan.L(2008). Internationalisation of the Curriculum. University of Southern Queensland. Learning and Teaching Support Unit

Green, M.F. (2005). Internationalization in U.S. higher education: The student perspective. Washington, D.C.: American Council on Education .

Hayward. F. M. (2000). Internationalization of US. Higher education: Preliminary Status Report, Washington, DC 20055-0191

Huang. F. (2007) Internationalization of higher education in the developing and emerging countries: A Focus on transnational higher education in Asia. Journal of Studies in International Education : 11: 421.

International Association of Universities. (2006). Selected bibliography on higher education and internationalization [Electronic version]. Retrieved January 1, 2007, from http://www.unesco.org/iau/internationalization/rtf/i_bib1.rtf

Internationalization of the curriculum (2007). Association of Universities and colleges of Canada.

Kitona, M. K. (1997). What a course will look like after multi cultural course Trans Formation in higher education, change PP. 18-30.

Knight. J. (1997). Internationalization of higher education: A conceptual education in Asia pacific Frame work .

Knight J. and De Wit. H. (1997). Internationalization of higher education in Asia Pacific countries. Amsterdam: European Association for International Education .